

І. Б. Охрименко,

старший викладач кафедри банківської справи,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

СТАНДАРТИ КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ЯК СКЛADOVA ПРУДЕНЦІЙНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Активний розвиток процесів фінансової глобалізації і експансія транснаціональних компаній привела до необхідності подолання різниць у правовій, економічній і соціальній системах різних країн. Потреба у довірчих відносинах між суб'єктами господарювання різних країн змусила міжнародні організації формувати певні формальні і неформальні правила, які пізніше стали називатись міжнародними стандартами. Не зважаючи на те, що більшість міжнародних стандартів носять рекомендаційний характер, державні органи влади і господарюючі суб'єкти багатьох країн визнають їх високу значимість.

Помітно активізувались останнім часом процеси стандартизації діяльності фінансових інституцій. Сьогодні міжнародні стандарти торкаються різних сфер їх діяльності і містять у собі принципи інституційної організації фінансового ринку, або кращу практику і правила поведінки фінансових інституцій. Характерним проявом глобалізації в банківській сфері є уніфікація і стандартизація в регулюванні. Головним аргументом введення і стандартизації регулюючих норм є захист від надмірного ризику та конкуренції [1].

Значно менше уваги в теорії і практиці приділяється внутрішнім стандартам діяльності фінансових інституцій, у тому числі банків, хоча саме ці правила є уніфікованими мінімальними вимогами, що розробляються і використовуються регуляторами і саморегулюючими організаціями (національні стандарти), а також самими фінансовими інститутами (внутрішні стандарти). Роль і значення національних стандартів проявляється у об'єднанні і уніфікації внутрішніх стандартів окремих національних інституцій, а також гармонізації їх діяльності із зовнішнім середовищем. Саме національні стандарти аналізуються і систематизуються міжнародними організаціями, а далі селекціонуються і розповсюджуються як найкраща практика.

Значення стандартів як інституту регулювання в економіці проявляється у двох аспектах: стандарти сприяють встановленню довіри між суб'єктами господарювання, що їх використовують; стандарти виконують селективну функцію для певних галузей. Суб'єкти, що не відповідають встановленим стандартами мінімальним вимогам, не можуть входити до цієї групи професіоналів. Така особливість стандартів притаманна й фінансовому ринку.

В Україні регулювання кредитного ринку, як і фінансового в цілому, відбувається на основі двох механізмів: через формальні норми і правила і неформальні правила, що формуються саморегулюючими організаціями. Регулятивні повноваження державних органів у сфері кредитування фізичних осіб аналогічні повноваженням з регулювання фінансового ринку в цілому і включають: встановлення оптимального рівня конкуренції, захист прав споживачів фінансових послуг, здійснення пруденційного регулювання, під яким розуміється державне регулювання ризиків, що пов'язані і виникають у процесі діяльності фінансових установ [2]. Пруденційне регулювання і захист споживачів фінансових послуг, базуючись на мінімізації ризиків фінансових інституцій, тісно пов'язані між собою. Цей зв'язок характерний і кредитуванню фізичних осіб: пруденційне регулювання як регулювання ризиків кредитної установи направлене на мінімізацію ризиків неплатоспроможності і фінансової надійності як самих кредитних установ, так і позичальників — фізичних осіб.

Робота над розробкою стандартів якості банківської діяльності ведеться багатьма країнами, в Україні цей процес розвивається повільно і хаотично. Тому актуальним і своєчасним завданням сьогодні є розробка на національному рівні Концепції розвитку стандартів якості банківської діяльності як такої, яка мала б врахувати і стандарти кредитування фізичних осіб. У числі причин необхідності розробки стандартів банківської діяльності такі: зміна зовнішнього середовища функціонування банків; зміна нормативної бази регулювання [3]; різні форми конкуренції з іноземними банками та іншими фінансовими інститутами; найважливішою є встановлення довіри між різними напрямками господарських зв'язків банків, між самими банками, між банками і їх клієнтами, між банками і регулятором. Враховуючи те, що кредитні операції були і залишаються основним видом діяльності банків, серед сукупності стандартів якості банківської діяльності поруч зі стандартами якості процесів і якості продуктів є доцільним як окремий напрямок виділяти стандарти кредитування. Ці стандарти у широкому розумінні — аналогічні принципам креди-

тування, у вузькому — є формальними і неформальними правилами здійснення кредитного процесу, що приймаються і підтримуються всіма.

Актуальність і важливість стандартизації банківського кредитування підтверджується тим, що дослідницька група G-20 з проблем порушень функціонування глобального кредитного ринку створена у 2008 р. виділила недосконалість стандартів кредитування фізичних осіб у числі найважливіших причин кризи, а також дефолту високо ризикованого іпотечного кредитування в США. Криза привернула увагу до стандартів кредитування і позначила важливість реалізації кредитної політики банків з урахуванням принципів розумної передбачливості в цілях зниження рівня кредитного ризику.

Необхідність дослідження, розробки і впровадження стандартизації кредитування фізичних осіб в Україні зумовлюється також зростаючим значенням ролі і місця роздрібного кредитування в діяльності банків. Проте, сучасна банківська практика в Україні є такою, що, через різниці у структурі і розмірах активів і пасивів, капіталу, якості ресурсів, особливості кредитної політики різних банків, говорити про впровадження у практику українських банків універсальних стандартів кредитування фізичних осіб можливо є передчасним. У той же час, вирішення проблеми підвищення стійкості банківської системи в сучасних умовах вимагає розробки нових методологічних підходів і застосування нового інструментарію управління кредитним процесом. Важливим елементом змін є стандартизація процесу кредитування.

Подальша розробка, вдосконалення і застосування стандартів кредитування на практиці сприяло б дотриманню принципів кредитування й стало складовою пруденційного регулювання кредитного ринку, оптимізуючи тим самим реалізацію заходів по забезпеченню стійкості банківської системи.

Список літератури

1. *Пантелєєва Н.М.* Тенденції розвитку банківського бізнесу як передумова активізації інноваційної діяльності вітчизняних банків // Вісник Університету банківської справи НБУ. — 2012. — № 1(13). — С. 170—177.
2. *Орлюк О.П.* Банківська система України. Правові засади організації / О. П. Орлюк. — К. : Юрінком Інтер, 2003. — 239 с.
3. Закон України від 23.06.2009 № 1533-VI «Про внесення змін до деяких законів України з метою подолання негативних наслідків фінансової кризи» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>